ઈદ્દત કા મકસદ ઔર ઉસ્કે મસાઈલ

મુરત્તીબ: મુફ્તી અબ્દુર્રહીમ અબ્દુર્રઉફ નાડા (સુરતી) દા.બ.

બિસ્મિલ્લાહીર રહમાન્નીર રહીમ

ઈદ્દત કા મકસદ, ઉસકી હિકમતેં ઔર ફાયદે

ઈદ્દત યે અરબી લફ્ઝ હે જિસ્કા તર્જુમા ગિનના શુમાર કરના હે ક્યૂંકે જો ઔરત ઈદ્દત ગુઝારતી હે વો દિન ગિન્તી હે ઈસલિયે ઉસ્કો ઈદ્દત કહતે હે.

શરીઅતે મુતહહરા ને નસલ પર બડી સખ્ત નઝર રખી હે કે કહી યે ખલત મલત ન હો જાયે ઔરત કી પાકદામની પર ધબ્બા ન લગ જાયે ઔર પરેશાન ન હો. શરીયત કે મિજાઝ કો સામને રખતે હૂવે મસાઈલ કે જાનને વાલે ઉલમા ને કિતાબો સુન્નત સે યે ઉસૂલ બયાન કિયા હે કે હદ દરજા એહતીયાત કા પેહલુ ઈખતિયાર કિયા જાયે.

ઈસલિયે શરીયત ને જહાં નિકાહ કે ઝરીયે જોડા વહી શૌહર કી વફાત યા તલાક વગૈરા સે ઈસ પાકીઝા બંધન કે ખત્મ પર ભી કુછ કાનૂન રખે જિસમે સે એક ઈદ્દત હે. ઈદ્દત મે ઔરત ઘર વાલો કે સાથ ખાના ખા સકતી હે

ઈસ્તેન્જા જા સકતી હે વગૈરા મગર સોગ જિસ કે માના જેબોં જીનત બનાવ સિંગાર કો છોડ દેના જરૂરી હે.

ઈદ્દત કી દુન્યવી ઔર ઉખરવી બહોત સારી હિકમતેં મસલીહતેં હે જિન મેસે ચંદ યહાં ઝિક્ર કી જાતી હે.

૧. ઈદ્દત સે અલ્લાહ કી રઝામંદી હાસિલ હોતી હે ક્યું કે ઈદ્દત કા હુકમ અલ્લાહ ને દિયા હે ઔર અલ્લાહ કે હુકમ કો પુરા કરના ઈબાદત હે ઔર ઈબાદત સે અલ્લાહ કી રઝામંદી હાસિલ હોતી હે ઔર અલ્લાહ કી રઝામંદી બહોત બડી દૌલત હે લિહાઝા જો ઔરત અલ્લાહ કે હુકમ કે મુતાબિક ઈદ્દત ગુઝારેગી તો ઈન્શાઅલ્લાહ ઉસ્કો અલ્લાહ કી રઝા વ ખુસનુદી હાસિલ હોગી.

૨. ઈદ્દત કો વાજિબ કરાર દેને કી અહમ મસલિહત ઈસ બાત કા યકીન હાસિલ કરના હે કે પહલે શૌહર કા કોઈ અસર ઔરત કી બચ્ચાદાની મે નહી રહા તાકે બચ્ચે કે નસબ મે કોઈ શક્કો શુબ્હા બાકી ન રહે.

૩. નિકાહ ચુકે અલ્લાહ કી તરફ સે અતા કરદહ બહોત બડી નેમત હે ઉસ નેમત કે ખત્મ હોને પર ઈદ્દત

વાજિબ કરાર દી ગયી.

૪. શૌહર કે ઈન્તેકાલ કી વજહ સે ઘર ઔર ખાનદાન મે જો કમી પૈદા હુવી હે ઉસકી યાદેં કુછ મુદ્દત બાકી રખને કે લીયે ઔરત પર ઈદ્દત વાજિબ કરાર દી ગયી.

૫. શૌહર કે ઈન્તેકાલ યા તલાક કી સૂરત મે એક બડા હાદસા ઔર રંજો ગમ ઔરત કે સાથ પૈશ આયા હે ઉસ્કો દૂર કરને કે લિયે કુછ વકત તન્હાઈ મે ગુઝાર ને કી ઝરૂરત હોતી હે ઈસલીયે શરીયત ને ઈદ્દત વાજિબ કરાર દી નીઝ આગે કી ઝિન્દગી કે બારે મે સોચને કા મૌકા ભી ઈદ્દત કે દરમિયાન મિલ જાતા હે.

ઈદ્દત એ તલાક

તલાક વાલી ઔરત કી ઈદ્દત તીન હૈઝ હે ઔર જિસ ઔરત કો હૈઝ ન આતા હો ઉસ્કી ઈદ્દત તીન મહીને હે ઈસ્કો ઈદ્દતે તલાક કહતે હે.

૧. મીયાં બીવી દૌનોં એક દૂસરે કે હુકૂક બરાબર અદા કરે એક દૂસરે કે સાથ નાઈન્સાફી વાલા મામલા ન કરે અગર કભી કોઈ તકલીફ યા રંજિસ વાલી બાત હો જાયે તો એક દૂસરે કો માફ કર દેં ઔર દૌનો ઈસ પાકીઝા રિશ્તે કો બાકી રખને કે લિયે પ્યાર ઔર મુહબ્બત સે રહે.

૨. અગર કભી એક દૂસરે સે તકલીફ પહુંચે તો ઉસ મામલે કો લંબા ન કરે બલ્કે ઉસી વકત સબર સે કામ લેતે હૂવે માફી તલાફી કરકે અપને દિલોં કો સાફ કર લે શૌહર અપની મર્દાના અકલ સે કામ લેતે હૂવે બીવી કે ટેડાપન કો દૂર કરને કી લિયે મુનાસિબ અંદાઝ ઈખ્તિયાર કરકે સુધાર ને કી કોશિશ કરે.

૩. અગર ખુદા ન ખ્વાસતા મામલા દૌનો કે કાબૂ સે બાહર હો જાયે તો દોનો કે ખ્વાનદાન કે સમઝદાર વડીલ દોનો મે જોડ કરવાને કી કોશિશ કરે એક બીવી કે ખ્વાનદાન સે હો ઔર એક શૌહર કે ખ્વાનદાન સે હો દોનો કી શિકાયતેં સુનકર ઉસ્કો દૂર કરે ઔર દોનો મે જો ગલત ફેહમિયાં હે ઉસ્કો ભી દૂર કરે જિસ્કી ગલ્તી હો ઉસ્કો મુનાસિબ અંદાઝ સે સમઝાયેં ઈસ મામલે મે કિસી કી હિમાયત ન કરે ઔર ન મુખ્વાલફત કરે બલ્કે દોનો કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કરે અગર ઈન ચંદ બાતોં પર ઈખ્લાસ કે સાથ અમલ કિયા જાયે તો તલાક કી નૌબત નહી આયેગી અગર સારી તદાબીર ઈખ્તિયાર કરને કે બાવૂજૂદ દોનો મે ઈત્તેફાક નાહો સકા તો આખરી તદબીર તલાક હે.

જિસ વકત તલાક દી જાયે યા શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો જાયે

ઉસી વકત સે ઈદ્દત શુરૂ હો જાતી હે ચાહે તલાક યા વફાત કી ખબર દેર સે મિલે મસલન એક આદમીને અપની બીવી કો તલાક દી ઔર તલાક કી ખબર ઔરત કો તીન મહીને કે બાદ હુયી તો ભી ઈદ્દત ઉસી દિન સે શુમાર હોગી જિસ દિન ઉસ્કે શૌહર ને ઉસ્કો તલાક દી થી.

અબ અગર તલાક દેને કે બાદ તીન હૈઝ ગુઝર ચુકે તો ઉસ ઔરત કી ઈદ્દત પુરી હો ગયી અબ નયે સિરે સે ઈદ્દત ગુઝારને કી કોઈ ઝરૂરત નહી હે.

અગર હૈઝ કી હાલત મે તલાક દી ગયી તો વો હૈઝ ઈદ્દત મે શુમાર નહી હોગા બલ્કે ઉસ હૈઝ કે ગુજરને કે બાદ અબ નયે સિરે સે દૂસરે તીન હૈઝ તક ઈદ્દત ગુજારની હોગી.

ઈદ્દત એ વફાત

શૌહર કી વફાત કી ઈદ્દત 4 મહિને 10 દિન હે મિસાલ કે તૌર પર અગર શૌહર કા ઈન્તેકાલ ચાંદ કી પહલી તારીખ કો હો તો ચાર કમરી મહીને ઔર ઉસ્સે દસ દિન ઉપર ગુજારે ચાહે મહીના 29 કા હો યા 30 કા અગર પહલી તારીખ કે અલાવા ઔર તારીખ કો ઈન્તેકાલ હૂવા તો 130 દિન પૂરે કરે.

જિસ વકત શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો જાયે ઉસી વકત સે ઈદ્દત શુરૂ હો જાતી હે ચાહે વફાત કી ખબર દેર સે મિલે મસલન શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા ઔર ખબર ઔરત કો તીન મહીને કે બાદ હુવી તો ભી ઈદ્દત ઉસી દિન સે શુમાર હોગી જિસ દિન શૌહર કા ઈન્તેકાલ હુવા થા.

ઔરત કો કિસી મરને વાલે પર તીન દિન સે ઝિયાદા સોગ મનાના હરામ હે સિવાય શૌહર કે, શૌહર કી મૌત પર ચાર મહીને દસ દિન ઝેબો જીનત છોડ કે સોગ મનાને કી ઈજાઝત હે.

શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા તો ઉસ્કે લિયે શરીયત ને ચાર મહીને દસ દિન મુતાયન કિયે હે કે ઈન દિનો મે વો ઘર સે બાહર ન નિકલને કે સાથ સાથ જીનત વાલે રંગીન કપડે નહી પહને ખૂશ્બૂ ઔર સુરમા પાઉડર ઔર ક્રીમ ઔર ઐસી તમામ ચીઝેં જો જીનત કે તૌર પર ઈસ્તેમાલ કી જાતી હે ઈન્કા ઈસ્તેમાલ નહી કરેગી જૈસે ઝેવરાત વગૈરા ગોયા જીનત છોડને કા નામ સોગ મનાના હે.

સોગ મનાને મે પહલી બાત તો યે હે કે યે હુકમ ઔરતો હી કે લિયે ખાસ હે યાની ઔરતે હી સોગ મનાયેગી

ઔર જીનત નહી કરેગી.

દૂસરી બાત યે હે કે શૌહર કી વફાત કે મામલે મે હી ચાર મહીને દસ દિન સોગ મનાને કા હુકમ હે ઉસ્કે અલાવા કિસી ઔર રિશ્તેદાર કે ઈન્તેકાલ પર તીન દિન તક કા હુકમ હે ઉસ્સે ઝિયાદા સોગ મનાને કી કિસી હાલમે ઈજાઝત નહી અગર કોઈ ઐસા કરેગી તો ઉસપર અઝાબ કી ધમકી દી ગયી હે.

અબ હમારે યહાં કયા હોતા હે સોગ મનાના ઔરતો કે સાથ સાથ મરદો ને ભી શુરૂ કર દિયા ઔર ફિર સોગ તીન દિન નહી ચલતા બલકે બહુત લંબા ચલતા હે હમારે મુઆશરા મે કયા હોતા હે મસલન કિસી કા ઈન્તેકાલ રબીઉલ અવ્વલ મે હૂવા હે ઉસ્કે સાત મહીને કે બાદ રમઝાન ઈદ આયી તો ઘર વાલે કહતે હે કે ઈસ સાલ હમ નયે કપડે નહી સિલાયેગે ઔર હમારે યહાં ખાના નહી પકેગા યે સબ હમારે સમાઝ ઔર મુઆશરા મે હો રહા હે હાલાં કે ઐસા સોગ મનાના કિસી ભી હાલ મે જાઈઝ નહી હે સોગ મનાને કા હુકમ હદીસ મે મખ્સૂસ લોગોં કે લિયે ઔર મખ્સૂસ દિનોં કે સાથ દિયા ગયા હે.

ઔર ઔરત કો ભી સોગ મનાના સિર્ફ જીનત છોડને મે હે અગર કોઈ ઔરત સોગ મનાને મે ભૂખી રહેગી તો ઈસ્કી ઈજાઝત નહી હે શરીયત ને જો તરીકા ઔર જૈસા તરીકા ઔર જિસ કે લિયે બતાયા હે વહી તક રહેગા ઉસ્કે આગે જો કુછ ભી કિયા જા રહા હે વો સબ શરીયત કે તરીકે સે હટ કર હે ઔર નાજાઈઝ હે.

તાઝીયત કે લિયે ભી શરીયત ને તીન દિન કા વકત મુકર્રર કિયા હે ઔર જો લોગ જનાઝા મે ગયે હે ઉન્કો ભી કહા ગયા હે કે દફન કે બાદ વહાં સે ચલે જાવો વહાં ઝિયાદા ન ઠેહરો ઔર તીન દિન કે બાદ અગર કોઈ આદમી સફર સે આયા તો વો તાઝીયત કર સકતા હે લૈકીન જો લોગ યહી મૌજૂદ થે વો તીન દિન કે બાદ તાઝીયત નહી કર સકતે લૈકીન હોતા યે હે કે કિસી કે યહાં રબીઉલ અવ્વલ મે ઈન્તેકાલ હૂવા ઉસ્કે સાત મહીને કે બાદ ઈદ આયી તો લોગ ઉસ્કે ઘર તાઝીયત કે લિયે જાતે હે હમારે સમાઝ ઔર મુઆશરા મે યે ભી હો રહા હે જો બિલકુલ દુરૂસ્ત નહી હે શરીયત કે અહકામ કે ખિલાફ હે ઉસ્કા ખિયાલ રખા જાયે.

ઈદ્દત કે મસાઈલ

1. શૌહર કે તલાક દેને સે પહલે ઔરત શૌહર કે સાથ જિસ ઘર મે રહ રહી હો ઉસી ઘર મે ઈદ્દત ગુઝારના જરૂરી હે ચાહે વો ઘર શૌહર કા ખૂદ કા હો યા ખૂદ કા ના હો કિરાયે કા હો વગૈરા. મર્હૂમ શૌહર ને જો મકાન રહને કે લિય દિયા થા ઉસી મે ઈદ્દત ગુઝારના વાજિબ હે યે હુકમ બહુત તાકીદ કે સાથ કુરાનો હદીસ સે સાબિત હે. (સૂરે બકરા 234, બુખારી 2/650)

2. નીચે બયાન કી ગયી સૂરતોં મે ઔરત દૂસરી જગહ ઈદ્દત ગુઝાર સકતી હે.

૧.શૌહર જુલ્મ કરકે ઈદ્દત ગુઝાર ને વાલી ઔરત કો ઘર સે બાહર કર દે.

૨.કિરાયે કા ઘર હો ઔર કિરાયા અદા ન કર સકને કી વજહ સે માલિકે મકાન ઘર સે બાહર કર દે.

૩.શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા ઔર ઔરત કા હિસ્સે મિરાસ ન હો કે ઉસ્કે લિયે અલગ કમરે કા ઈન્તેજામ હો સકે ઔર દૂસરે વારસદાર ઉસે સાથ રખ્ને પર રાઝી ના હો.

૪.મકાન ગિર જાયે યા ઈતના પુરાના હો કે ગિર જાને કા

ડર હો.

૫.મકાન ઐસા હો કે જિસમે ઔરત કે માલ કે બરબાદ હો જાને કા ડર હો.

૬.મકાન મે ઈદ્દત ગુઝારને વાલી ઔરત અકેલી હો જિસ્કી વજહ સે ઉસ્કો ડર લગતા હો.

૭.મકાન મે ના મહરમોં સે પરદે કા મુનાસિબ ઈન્તેજામ ન હો જિસ્કી વજહ સે ઔરત કો ફિતને મે મુબતલા હોને કા ડર હો.

ઈન તમામ સૂરતોં મે ઔરત દૂસરી જગહ ઈદ્દત ગુઝાર સકતી હે. અગર ઈસ્કે અલાવા કોઈ ઔર પરેશાની હો તો અપને કરીબી ઉલમા સે રહબરી હાસિલ કરે.

3. અગર શૌહર કે મકાન પર ઈદ્દત ગુઝારને કા ઈન્તેજામ ન હો તો અપને બાપ કે યહાં ઈદ્દત ગુજારે. (ફતાવા મહમુદીય્યહ 13/395)

4. અગર તલાક કે વકત યા શૌહર કે ઈન્તેકાલ વકત ઔરત ઘર સે બાહર કિસી ઔર જગહ હો તો ઉસે ચાહિયે કે ખબર મિલતે હી ફૌરન ઘર વાપસ આજાયે બગૈર ઉઝર કે ઘર સે બાહર ન રહે.

5. ઈદ્દત ગુઝાર ને કે લિયે ઘર મે કિસી ખાસ જગહ બેઠના ઝરૂરી નહી હે.

6. ઈદ્દત મે આસ્માન કી તરફ દેખના જાઈઝ હે.

7. ફોન પર જાઈઝ ઔર જરૂરી બાત કરના જાઈઝ હે.

8. ઈદ્દત કી સારી પાબંદીયાં ઈદ્દત કે ખત્મ હોતે હી ખત્મ હો જાતી હે દૂસરા નિકાહ ભી કર સકતી હે. (અહકામે મય્યત 6/232)

9. અગર ઈદ્દત કે દરમીયાન કિસી મુલ્ક કી સીટીઝનશીપ બાકી રખને કે લિયે બેવા કો બાહર મુલ્ક જાને કી ઝરૂરત પડ જાયે તો યે યાદ રખના ચાહિયે કે ઈદ્દત કા મામલા બહુત અહમ હે હમારે ઝમાને મે ઈસમે બહુત લાપરવાહી બડતી જા રહી હે મામૂલી-મામૂલી બાતોં કો બહાના બના કર શરઈ કાયદો કી ખિલાફ વરઝી કર ડાલતે હે ઈદ્દત કે ઝમાના મે સફર નહી કરના ચાહિયે યહાં તક કે હજ્જ જૈસી અઝીમુશ્શાન ઈબાદત કે લિયે ભી સફર કી ઈજાઝત નહી હે ઈસલિયે ઈસ બાત કી પૂરે પૂરી કોશિશ કી જાયે કે ઉસ્કી ઈદ્દત પૂરી હો જાયે

હુકૂમત કે સામને ઈદ્દત કા ઉઝર પૈશ કરકે મોહલત માંગી જાયે ઈદ્દત મે ઈતના લંબા સફર બહુત ના મુનાસિબ હે. (ફતાવા રહીમીય્યહ 8/430)

10. બીવી સે નારાઝ શૌહર ને ઉસ્કો મઈકે ભેજ દિયા ફિર શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા તો વો ઔરત ફૌરન શૌહર કે ઘર આજાયે ઔર વહી ઈદ્દત પૂરી કરે. (ઈમ્દાદુલ ફતાવા 2/427)

11. ઈદ્દત મે ઔરત કો બનાવ સિંગાર કરના ચુડીયાં પહેનના, ઝૈવર પહેનના, ખૂશ્બૂ લગાના, સુરમા લગાના, પાનખા કર મુંહ લાલ કરના, મિસ્સી લગાના, સરમે તેલ ડાલના, કંગી કરના, મહેંદી લગાના, રેશ્મી રંગે હૂવે ફુલ કી ડિઝાઈન વાલે અચ્છે કપડે પહેન્ના જાઈઝ નહી, ઐસે મામૂલી કપડે પહને જિસ્મે ઝીનત ન હો. ઔર ઈસી તરહ ઈદ્દત કી હાલત મે સર ધોના નહાના વગૈરા જાઈઝ હે ઔર સર મે દર્દ હો તો તેલ લગાના ભી જાઈઝ હે ઝરૂરત કે વકત બડે દાંતોં વાલી કંગી કરના ભી જાઈઝ હે ઈલાજ કે તૌર પર સુરમા લગાના ભી જાઈઝ હે મગર રાત કો લગા કર દિન કો

સાફ કર દે. ઈમામ અબૂ હનીફા રહ કે નજદીક ઈસ હુકમ મે રાત દિન દૌનો હી બરાબર હે અલબત્તા બીમારી કી વજહ સે દવા સુરમા યા તેલ યા કોઈ દૂસરી ચીઝ ઈસ્તેમાલ કી જા સકતી હે. (કામૂસુલ ફિકહ 2/42)

12. ઈદ્દત કે દરમિયાન ઔરત બીમાર હો ગયી તો દવા ઈલાજ કે લિયે ડોકટર કો અપને ઘર પર હી બુલા લે ઔર અગર બીમારી ઝિયાદા હો ઔર માહિર ડોકટર યા હકીમ હોસ્પિટલ મે દાખિલ હોને કો કહે ઔર હકીકતન ઈસકી સખ્ત ઝરૂરત હો તો ઘર સે બાહર નિકલને ઔર હોસ્પિટલ મે દાખિલ હોકર ઈલાઝ કરાને કી ગુંજાઈશ હે. (અહમ મસાઈલ 4/131)

13. ઈદ્દત કે દરમિયાન વોટ દેને કે લિયે જાના જાઈઝ નહી હે કયૂંકે વોટ દેના ઉસકી દીની યા તબાઈ જરૂરત મે શામિલ નહી હે. (ફતાવા કાસમીય્યહ 16/611)

14. ઈદ્દત કે દરમીયાન શાદી બીયાહ મે શરીક હોને કે લિયે ઘર સે નિકલને કી ઈજાઝત નહી. (ફતાવા મહમૂદીય્યહ 13/399)

15. ઔરત કે લિયે જો શરીયત કે એતેબાર સે જો ના મહરમ હે ઉનસે પરદા કરના લાઝિમ હે ચાહે ઈદ્દત મે

હો યા ના હો.

વો ગૈર મહરમ રિશ્તેદાર જિનસે પરદા કરના ફર્ઝ હે.

ખ્વાલા કા લડકા, મામૂ કા લડકા, ચાચા કા લડકા, ફુફી કા લડકા, શૌહર કા છોટા ભાઈ, શૌહર કા બડા ભાઈ, અપની બહન કા શૌહર, શૌહર કી બહન કા શૌહર, ખ્વાલૂ, ફુફા, શૌહર કા ચાચા, શૌહર કા મામૂ, શૌહર કા ફુફા, શૌહર કા ભતીજા, શૌહર કા ભાંજા.

વો મહરમ રિશ્તેદાર જિન સે પરદા કરના જરૂરી નહી હે.

શૌહર, ઔરત કા બાપ, ઔરત કા ચાચા, ઔરત કા મામૂ, ઔરત કા સસુર, ઔરત કા બેટા, ઔરત કા પોતા, ઔરત કા નવાસા, શૌહર કા દુસરી ઔરત કા લડકા, ઔરત કા દામાદ, ઔરત કા ભાઈ, ઔરત કા ભતીજા ઔરત કા ભાંજા. (ફતાવા મહમૂદીય્યહ 13/406)

ઈદ્દત એ તલાક કે મસાઈલ

1 સે 15 તક કે મસાઈલ કે લિએ દેખિએ ઈદ્દત કે મસાઈલ.

16. હજ કે સફર કે દરમીયાન મીયાં બીવી મે અનબન હો ગયી ઔર મામલા તલાક તક પહુંચ ગયા અગર

શૌહર ને એક તલાકે રજાયી દી હે તો તો બીવી સાથ મે સફર કરકે હજ કા ફરીઝા અદા કરે ઔર અગર શૌહર જાના મુલતવી કર દે તો બીવી ભી વાપસ અપને ઘર લૌટ આયે. અગર શૌહર ને એક સે ઝિયાદા તલાક દી હે યા શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા તો ઔરત કે લિયે બેહતર યે હે કે અપને ઘર વાપસ લૌટ આયે હાં અગર કોઈ મહરમ સાથ હો તો સફરે હજ કો ઉસ્કે સાથ પુરા કર સકતી હે.

17. અગર કિસી ઔરત કો ઉસ્કે શૌહર ને તલાક દી યા કિસી ઔર તરહ સે નિકાહ ટુટ ગયા હો ઔર તલાક કી ઈદ્દત ખત્મ હો જાને કે બાદ ઉસી શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો જાયે તો ઉસ ઔરત પર મૌત કી ઈદ્દત વાજિબ નહી હે ઔર ન ઉસકે વારસે મેસે ઉસે કુછ મિલેગા હાં અગર ઈદ્દત કે દરમીયાન હી ઈન્તેકાલ હો ગયા તો ચંદ બાતો કા ખિયાલ રખના પડેગા.

૧.અગર શૌહર ને તલાકે રજઈ દી થી ચાહે અપની બીમારી મે દી હો યા તંદરૂસ્તી મે તો અબ ઔરત તલાક કી ઈદ્દત છોડ કર ઈન્તેકાલ કે વકત સે નયે સિરે સે વફાત

કી ઈદ્દત ગુઝારેગી ઔર શૌહર કી વારસદાર ભી હોગી.
(અહકામે મય્યત 6/227)

૨.અગર શૌહર ને તલાકે બાઈન દી ઔર તલાક કે વકત શૌહર તંદરૂસ્ત થા ચાહે તલાક ઔરત કી મરઝી સે હો યા મરઝી કે બગેર તલાક કી ઈદ્દત સે પહલે શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા તો અબ ઔરત સિર્ફ અપની તલાક વાલી ઈદ્દત હી પૂરી કરેગી વફાત વાલી ઈદ્દત નહી ગુઝારેગી ઔર શૌહર કી વારસદાર ભી ન હોગી.

૩.અગર તલાક બાઈન કે વકત શૌહર બીમાર થા ઔર તલાક ઔરત કી મરઝી સે દી થી તો ઈસ સૂરત મે ભી વહી હુકમ હે જો નંબર દો પર ગુઝરા. અગર તલાકે બાઈન શૌહર ને અપની બીમારી મે ઔરત કી મરઝી કે બગૈર દી થી તો ઉસમે દેખા જાયેગા કે ઈદ્દત પૂરી હોને મે ઝિયાદા દિન લગતે હે યા મૌત કી ઈદ્દત પૂરી હોને મે જિસમે ઝિયાદા દિન લગતે હો ઔરત વો ઈદ્દત પુરી કરેગી ઔર શૌહર કી વારસદાર ભી હોગી. (અહકામે મય્યત 6/227)

18. તલાકે રજઈ કી સૂરતોં મે મર્દ ઔર ઔરત બે-પરદા સાથ રહ સકતે હે. (ફતાવા રહીમીય્યહ 8/433)

19. તલાકે બાઈન ઔર તલાકે મુગલ્લઝા કી સૂરત મે ઔરત ઔર મર્દ કે દરમીયાન પરદા લાઝિમ હે અગર ગુનાહ મે મુબ્તલા હોને કા ડર હો તો ઉન પર પેહરા રખના ભી જરૂરી હે મકાન કુશાદા ન હો ઔર ઈન્તેજામ ભી ન હો તો તલાક વાલી ઔરત કો દૂસરે ઘર મે રખે યા શૌહર દૂસરી જગહ રહે. (ફતાવા રહીમીય્યહ 8/433)

20. અગર તલાકે રજઈ દી ગયી હે ઔર રૂજૂ કર લેને કી ઉમ્મીદ હે તો શૌહર સે પરદે કા હુકમ નહી હે બલ્કે શૌહર કે સામને બનાવ સિંગાર કરે તાકે શૌહર ઉસ્કી તરફ માઈલ હો ઔર રૂજૂ કર લે ઔર અગર તલાકે બાઈન યા તલાકે મુગલ્લઝા દી ગયી હે તો ઐસી સૂરત મે શૌહર સે પરદા કરના ઝરૂરી હે અગર ઔરત શૌહર કે ઘર મે ઈદ્દત ગુઝારતી હે ઔર બેએહતીયાતી કા ડર હો તો ઉન દૌનો કે સાથ કોઈ ઐસી ઔરત કા હોના ઝરૂરી હે જો દૌનો કે દરમીયાન મેલ મિલાપ રોકને પર કાદિર હો. (દુર્રેમુખ્તાર મએ શામી ઝકરીય્યહ 5/226, 227)

21. અગર ઔરત તલાક કી ઈદ્દત ગુઝાર રહી થી કે શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા તો ઉસ્કી તીન સૂરતેં હે ઔર

તીનો કા હુકમ અલગ અલગ હે.

૧.અગર વો હમલ સે હે તો શૌહર કે ઈન્તેકાલ કે બાદ જૈસે હી બચ્ચે કી પૈદાઈશ હોગી તો ઉસી વકત ઈદ્દત પૂરી હો જાયેગી.

૨.દૂસરી સૂરત યે હે કે ઔરત હામિલા ન હો ઔર શૌહર ને ઉસ્કો તલાકે રજઈ દી હો ઔર ઈદ્દત કે ખત્મ હોને સે પહલે શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા ઈસ સૂરત મે તલાક કી ઈદ્દત બેકાર સમઝી જાયેગી ઔરત અબ નયે સિરે સે વફાત કી ઈદ્દત યાની ચાર મહીને દસ દિન ઈદ્દત ગુઝારેગી.

૩.તીસરી સૂરત યે હે કે ઔરત હામિલા ન હો ઔર શૌહર ને તલાકે બાઈન દી હો ઔર ઈદ્દત કે ખત્મ હોને સે પહલે શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો જાયે તો અબ દેખા જાયેગા કે તલાક કી ઈદ્દત ઝિયાદા લંબી હે યા મૌત કી ઈદ્દત ઝિયાદા લંબી હે ઈન દૌનો મેસે જો ઝિયાદા લંબી હો વો ઈદ્દત ઉસ્કે ઝિમ્મે લાઝિમ હોગી યા ઈસ તરહ સમઝ લે કે ઔરત ઈસ સૂરત મે તલાક ઔર વફાત દૌનો કી ઈદ્દત એક વકત મે ગુઝારેગી ઈન મેસે અગર એક પૂરી હો જાયે ઔર દૂસરી કે કુછ દિન બાકી હો તો ઉન બાકી રહ જાને વાલે

દિનોં કી ભી ઈદ્દત પૂરી કરેગી. (આપકે મસાઈલ ઔર ઉનકા હલ 6/702)

22. તલાક વાલી ઔરત કે લિયે શરીયત કા હુકમ તો યે હે કે વો ઈદ્દત કે દિન શૌહર કે ઘર મે ગુજારે ખાને પીને કા ખર્ચા શૌહર કે ઝિમ્મે વાજિબ હોગા ઈદ્દત કે ખત્મ હોને કે બાદ ઔરત કા ઉસ ઘર મે રહના શરઈ એતેબાર સે જાઈઝ નહી હે અગર ઉસ્કે બેટે મૌજૂદ હે ઔર વો અપની માં કી ખિદમત કરના ભી ચાહતે હે તો ભી ઔરત કા ઉસ ઘર મે રહના જાઈઝ નહી હે જૈસા કે કિસી અજનબી મર્દ કે ઘર પર રહના જાઈઝ નહી હે ઈસી તરહ ઈસ મસલે મે ભી ઈદ્દત પૂરી હો જાને કે બાદ વો શૌહર ઉસ્કે લિયે અજનબી હો જાતા હે લિહાઝા ઉસ્કે ઘર મે રહના જાઈઝ નહી હે ઉસ શરીફ ખાતૂન કો ચાહિયે કે શરીયત કે હુકમ કા એહતેરામ કરતે હૂવે ઉસ અજનબી કે ઘર કો છોડ દે ઔર અગર ઔરત શરીયત કે કિસી હુકમ પર ભી અમલ કરને કે લિયે તય્યાર ન હો તો તલાક દેને વાલે શૌહર કો ઈખતિયાર હે કે જુદાઈ ઈખતિયાર કર લે. (આપકે મસાઈલ ઔર ઉન કા હલ 6/706)

23. મઝાક મે ભી તલાક દેને સે તલાક હો જાતી હે

અગરચે ઉસ વકત મીયાં બીવી કે અલાવા દૂસરા મૌજૂદ ન હો તલાક હોને કે લિયે શૌહર કા તલાક કે અલ્ફાઝ બોલના કાફી હે બીવી યા ગવાહોં કા સુનના જરૂરી નહી હે બીવી ને સુના હો તો હર હાલ મે તલાક હો જાતી હે. (ફતાવા મહમૂદીયા 5/358)

24. ઈસી તરહ હમલ કે ગિરા દેને સે ભી ઈદ્દત ખત્મ હો જાયેગી જબ કે હમલ ચાર મહીને યા ઉસ સે ઝિયાદા મહીનોં કા હો અલબત્તા યે બાત યાદ રખે કે બગૈર શરઈ ઉઝર કે હમલ કો ગિરા દેના બહુત બડા ગુનાહ હે. યા ચાર મહીને સે કમ મુદ્દત કા હમલ થા ઔર ખૂન આ ગયા તો ઐસી ઔરત કી તલાક કી ઈદ્દત તીન માસિક આને કે બાદ ખત્મ હોગી ઢાઈ તીન મહીને કે બાદ જો ખૂન આયા વો પેહલા માસિક હે કભી કભી હૈઝ કઈ મહીનો કે બાદ ભી આતા હે. (ફતાવા રહીમીય્યહ 8/410)

25. અગર તલાક દેને વાલા શૌહર નામર્દ હો ઔર ઉસ ને બીવી કે સાથ ખલવત કી હો યાની કિસી ઐસી જગહ તન્હાઈ હો જાયે જિસમે હમબિસ્તરી કરને કે લિયે રૂકાવટ ન હો તો ઐસી તન્હાઈ સે ઔરત પર ઈદ્દત

લાઝિમ હો જાતી હે ચાહે હકીકતન હમબિસ્તરી ન કી હો. ઈદ્દત કે લાઝિમ હોને મે નામર્દ કી તન્હાઈ કા ભી એતેબાર કિયા ગયા હે. (ફતાવા રહીમીય્યહ 8/420)

26. જિસ તરહ ઝુબાની તલાક દેને સે તલાક હો જાતી હે ઠીક ઉસી તરહ અગર શૌહર ને લિખ કર તલાક દી તો તલાક હો જાતી હે.

27. શૌહર પર ઈદ્દત કે દરમીયાન કા ખર્ચ ઔર રેહને કે લિયે મકાન દેના વાજિબ હે ઈદ્દત કે બાદ ન ખર્ચ ઝરૂરી હે ન રહને કે લિયે ઘર દેના લૈકીન ફિર ભી શૌહર ખર્ચ ઔર રહને કે લિયે મકાન દે તો ઉસ્કા એહસાન હે ચૂંકે તીન તલાક કે બાદ મિલના જુલના હરામ હે. (અહસનુલ ફતાવા 2/260)

28. તલાક વાલી બીવી કી ઈદ્દત કે દરમીયાન ઉસ્કી સગી બહન સે નિકાહ કરના દુરૂસ્ત નહી હે. (અહસનુલ ફતાવા 5/89)

29. વો ઔરત જિસ્કે પેટ મે બચ્ચા હો ઔર વો ઈદ્દત મે હો ઔર ઈદ્દત ખત્મ કરને કે લિયે અપને ચાર મહીના યા ઉસ્સે ઝિયાદહ દિન વાલા હમલ ગિરાના ચાહે તો જાઈઝ નહી હે ચાર મહીને સે કમ મુદ્દત કે હમલ ગિરાનેં મે ઈખતિલાફ હે અકસર મુફતીયાને કિરામનેં યે ફરમાયા

કે બગૈર સખ્ત મજબૂરી કે યે ભી જાઈઝ નહી હે. (અહસનુલ ફતાવા 5/433)

30. જવાન ઔરત કી તલાક હો ગયી ઔર ઉસ્કો શુરૂ હી સે માસિક બિલકુલ ન આતા હો યા લંબી મુદ્દત કે બાદ આતા હો તો ઈદ્દત કા તરીકા પહલી વાલી ઔરત કે લિયે અગર વો 30 સાલ કી હો ગયી હો ઔર દૂસરી વાલી ઔરત જિસકો માસિક આયા ઔર ફિર બંદ હો ગયા ઔર ઉસ્કી ઉમર 50 સાલ કી હો ગયી હો ઔર કમ સે કમ 6 મહીને સે હૈઝ બંદ હો ગયા હો તો દૌનો કી ઈદ્દત 3 મહીને હે અગર ઈન્કો ઈદ્દત કે દરમીયાન હૈઝ આ ગયા તો અબ નયે સિરે સે તીન હૈઝ કી ઈદ્દત ગુજારની હોગી જવાન ઔરત જિસ્કો ઈલાજ કે ઝરીયે હૈઝ આતા હો વો ઈલાજ કે ઝરીયે તીન હૈઝ કી ઈદ્દત ગુજારે અગર ઈલાજ સે ભી હૈઝ જારી ન હો તો માલિકી મસ્લક પર ચલને વાલે કાઝી સે એક સાલ કી ઈદ્દત કા ફેસલા કરવાયા જાયે અગર કોઈ માલિકી કાઝી ન હો ઔર સખ્ત જરૂરત હો તો એક સાલ કી ઈદ્દત કા ફતવા દિયા ગયા હે. (અહસનુલ ફતાવા 5/435)

31. તીન તલાક વાલી ઔરત ઈદ્દત મે હો ઔર ઉસ્કે શૌહર ને ઉસ્કે સાથ હમ બિસ્તરી કરલી તો ઔરત પર નયે સિરે સે ઈદ્દત નહી હે અલ બત્તા ઉનકા યે અમલ ઝિના કા હૂવા. (અહસનુલ ફતાવા 5/438)

32. મીયાં બીવી દૌનોં એક જગાહ તન્હાઈ મે જમા હૂવે ઔર શૌહર કે નામર્દ હોને કી વજહ સે હમબિસ્તરી નહી હુયી ઔર શૌહર ને તલાક દે દી તો બીવી પર ઈદ્દત વાજિબ હે. (અહસનુલ ફતાવા 5/439)

33. શૌહર કી શકલ બદલ ગયી ઈન્સાની શકલ કે અલાવા ઔર કોઈ શકલ બદલ ગયી તો નિકાહ ટુટ ગયા ઉસ્કી બીવી તલાક વાલી ઈદ્દત ગુઝારેગી. (અહસનુલ ફતાવા 5/450)

34. ખર્ચે કા મકસદ બુનીયાદી જરૂરતોં કા પુરા કરના હે હર ઝમાને કે ઉર્ફ ઔર રિવાજ કે લિહાઝ સે મુખ્તલિફ હો સકતા હે ઈસી લિયે અલ્લાહ ને ખર્ચે કે સાથ બિલમારૂફ કહા હે યાની જો રિવાજ હો ઉસ્કે મુતાબિક.

ઈદ્દત એ વફાત કે મસાઈલ

1 સે 15 તક કે મસાઈલ કે લિએ દેખિએ ઈદ્દત કે મસાઈલ.

16. અગર ઔરત અપને ખાનદાન વાલો કી મુલાકાત કે લિયે ગયી યા કિસી દૂસરે કે ઘર ગયી ઔર શૌહર કી વફાત કી ખબર મિલી તો ઉસી વકત ફૌરન અપને રહને કે મકાન કો ચલી જાયે. (ફતાવા મહમૂદીય્યહ 13/397)

17. જિસકે શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો જાયે ઔર વો હમલ સે ન હો ઉસપર ચાર મહીને દસ દિન કી ઈદ્દત હે ઈસ્કો વફાત કી ઈદ્દત કહતે હે. (સૂરે બકરા 234)

18. જબ ઔરત ઈદ્દત કી હાલત મે હો તો સરાહતન ઉસ્કો નિકાહ કા પૈગામ દેના યા નિકાહ કે સિલસિલે મે કોલો કરાર કર લેના જાઈઝ નહી હે અલબત્તા ઉસ્કા ઈશારહ યા કિનાયા કિયા જા સકતા હે જૈસે ઉસ ઔરત મે જો અવસાફ હે ઉન્કા ઝીકર કરતે હૂવે કહે કે મે ઈન અવસાફ કી હામિલ ખાતૂન સે નિકાહ કરના ચાહતા હૂં ઈસી તરહ જુબાન સે તો ઈઝહાર ન કરે લૈકીન દિલ મે હો કે ફલા ખાતૂન સે નિકાહ કરના હે ઈસમે કોઈ હરજ નહી હે. (સૂરે બકરા 235)

19. જિસ ઘર મે મય્યત હો જાયે ઉન્કે યહાં તીસરે દિન તક એક બાર ગમ હલ્કા કરાને કે લિયે જાના મુસ્તહબ

હે મય્યત કે ઘર જાકર મય્યત કે તાલ્લુક વાલો કો તસલ્લી દેના ઔર સબર કે ફઝાઈલ ઔર ઉસ્કે અજરો સવાબ સુના કર ઉન્કો સબર કી તલકીન કરના ઔર મય્યત કે લિયે દુવાએ મગફિરત કરના જાઈઝ હે બલ્કે બડા નૈક કામ હે ઈસ્કો તાઝીયત કહતે હે તીન દિન કે બાદ તાઝીયત કરના મકરૂહે તન્ઝીહી હે અગર તાઝીયત કરને વાલા સફર મે હો યા મય્યત કે તાલ્લુક વાલે સફર મે હો અગર વો તીન દિન કે બાદ આયે તો તીન દિન બાદ ભી તાઝીયત કે લિયે જાના મકરૂહ નહી. (અહકામે મય્યત 85)

20. બેવા ઔરત કે ઈદ્દત કા ખર્ચા ઔર રહને કા મકાન સૂસરાલ વાલો કે ઝિમ્મે નહી હે ઔર શૌહર ને જો માલ છોડા હે ઉસમે સે ભી લેને કા હક નહી હે હાં શરીઅતને જો વારસા મુકર્રર કિયા હે વો મિલેગા. (અહકામે મય્યત 6/224)

21. અગર બેવા કે પેટ મે દો બચ્ચે હો અગર એક પૈદા હો ગયા ઔર દૂસરા બાકી હે તો જબ તક દૂસરા બચ્ચા પૈદા ન હો જાયે તબ તક ઈદ્દત ખત્મ ન હોગી. (અહકામે મય્યત 6/225)

22. જબ બેવા કી ઈદ્દત ખત્મ હો જાતી હે તો બાજ ઔરતે ઈદ્દત સે નિકાલને કે લિયે ઘર પર જમા હોતી હે

તાકે બેવા ઔરત કો ઈદ્દત વાલે ઘર સે નિકાલ કર દૂસરે ઘર લે જાયે ઔર ઔરતે ઉસ્કા બડા એહતેમામ કરતી હે યે ભી ગલત હે ઈદ્દત કા વકત પૂરા હોતે હી ઔરત ખૂદ-બ-ખૂદ ઈદ્દત સે નિકલ જાતી હે ચાહે ઉસી ઘર મે રહે. (અહકામે મય્યત 6/228)

23. જિસ બેવા કે પાસ સભી કપડે ઐસે હો કે જિસ્સે જીનત માલૂમ હોતી હો સીધે સાદે કપડે બિલ્કુલ ન હો ઈદ્દત મે પેહનને કે લિયે તો ઉસ બેવા કો ચાહિયે કે સીધે સાદે કહી સે ભી લેકર પહને અગરચે ઈસ મકસદ કે લિયે અપને અચ્છે કપડે બેચના હી કયૂં ન પડે જબ તક સીધે સાદે કપડે હાસિલ ન હો ઉસ વકત તક જીનત વાલે કપડે પહેન્તી રહે મગર જીનત કી નીય્યત ન કરે. (અહકામે મય્યત 6/231)

24. અગર બેવા કો કોઈ તકલીફ હો તો ઈલાજ કે તૌર પર રેશમ કા કપડા પહેનની કી ગુંજાઈશ હે ફિર ભી ઈદ્દત કે દરમીયાન જીનત કે ઈરાદો સે ન પહને. (અહકામે મય્યત 6/234)

25. અગર બેવા ઈદ્દત મે અપની તરફ સે કુછ દિન ઔર બડા દે તો યે ગલત હે ઈદ્દત કા હિસાબ ખૂબ યાદ રખના ચાહિયે. (અહકામે મય્યત 6/241)

26. અગર બેવા કી અપની સાસ કે સાથ ન બનતી હો ઔર સાથ રહના મુશ્કીલ હો તો સિર્ફ ઈસ વજહ સે શૌહર કા ઘર છોડ કર દૂસરે ઘર મે ઈદ્દત ગુઝારના જાઇઝ નહી હે. (અહકામે મય્યત 6/241)

27. બેવા અગર ખુદા નાખાસ્તા પાગલ હો જાયે ઔર ઉસી પાગલપને મે વો બાહર નિકલ આયે તો વો ગુનેહગાર નહી હોગી મગર ઘર વાલો કા ફર્ઝ હે કે વો ઉસ્કી દેખ ભાલ કરે વરના ગુનેહગાર હોગે. (ફતાવા રહીમીય્યહ 8/412)

28. બેવા ઈદ્દત મે હે ઔર અપને બેટે કા નિકાહ કરના ચાહતી હે તો શાદી મે ખૂશી કે કામો મે ખૂદ હિસ્સા ન લે ઈદ્દત કે ઝમાના મે જો સાદા લિબાસ પહેન રખા હે વહી લિબાસ પહને રહે ઉમ્દા નયા લિબાસ ન પહને મેહંદી વગૈરે લગા કર ઝેબો જીનત ન કરે ઘર સે બાહર ન નિકલે તાકે સોગ બાકી રહે જબ તક ઈદ્દત કી મુદ્દત હે સોગ ઝરૂરી હે. (ફતાવા રહીમીય્યહ 8/428)

29. બેવા અપને શૌહર કો માર ડાલને વાલે કી પહચાન કરાને કે લિયે કોર્ટ મે યા પોલીસ ચૌકી જા સકતી હે મગર રાત કો અપને મકાન પર પહુંચ જાયે. (ફતાવા મહમૂદીય્યહ 13/401)

30. અગર બેવા કે માં બાપ મેસે કિસી એક કા ઈન્તેકાલ હો જાયે અગર ન જાયેગી તો ઝિન્દગી ભર ગમો પરેશાની રહેગી ઔર ખાનદાન વાલો કી તરફ સે તાનો તશની કા ભી પૂરા ડર હે તો ઈન દૌનો સૂરતોં મે ઝરૂરત ઔર હાજત કે વકત નિકલને કી ગુંજાઈશ હે. (ફ.દા ઝકરીય્યહ 4/324)

31. બેવા કે લિયે ઈદ્દત કે દરમીયાન શૌહર કી કબર પર જાને કી ભી ઈજાઝત નહી હે. (ખૈરૂલ ફતાવા 5/289)

32. જિસ્કે શૌહર કા ઈન્તેકાલ હો ગયા હો ઔર વો હમલ સે હો ઔર ઈદ્દત કે દરમીયાન ઉસ્કે પેટ મે બચ્ચા સુખ ગયા હો ઔર બેવા ને દવા યા આપરેશન કે ઝરીયા અપની બચ્ચા દાની સાફ કરવાયી અગર હમલ ચાર મહીને યા ઝિયાદા મુદ્દત કા થા તો ઈદ્દત પૂરી હો જાયેગી બચ્ચે કે નિકલતે હી. (અહસનુલ ફતાવા 5/429)

33. અગર બેવા ઈદ્દત કે દરમીયાન નિકાહ કર લે તો યે નિકાહ ફાસિદ હે શરીયત કે એતેબાર સે યે નિકાહ સહી નહી હે ઈદ્દત ગુઝર જાને કે બાદ નયે સિરે સે નિકાહ કરના પડેગા. (કિતાબુલ ફતાવા 5/140)

34. બેવા ઔરત ઈદ્દત કે દરમીયાન ઘરેલું કામ કે લિયે યા રિશ્તેદારોં મે કોઈ બીમાર હો તો ઉસ્કી બીમાર પૂરસી કે લિયે ભી નહી જા સકતી હરામ હે, ઈદ્દત મે હજ્જ કે લિયે ભી જાના જાઇઝ નહી હે તો બાઝાર જાના કેસે જાઇઝ હો સકતા હે.

ઈસ્કે અલાવા અગર કોઈ ઔર મસલા હો તો આપકે કરીબી મુફ્તીયાને કિરામ સે પુછ કર અમલ કરે. ફકત અલ્લાહ હી ઝિયાદા જાન ને વાલા હે.

